

Buurtprofiel **Steenrijk**

Een beeld van de zone Steenrijk te Curaçao

Buurtprofiel Steenrijk

Zone 2

Anno 2011

Een beeld van de zone Steenrijk te Curaçao

MINISTERIE VAN
**SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID
EN WELZIJN**

Voorwoord:

Het buurtprofiel Steenrijk heeft tot doel inzicht te bieden in het ontstaan van de wijk Steenrijk, de huidige situatie en de ontwikkelingen in de Zone Steenrijk. Met de realisatie van dit buurtprofiel wil het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn zijn bijdrage leveren aan een geïntegreerde wijkaanpak voor Curaçao. Dit door kennis over de wijken te genereren en te ontsluiten en deze op een zodanige wijze te presenteren dat betrokkenen in de wijk de daadwerkelijke behoefte van de wijk kennen en op basis hiervan gerichte acties kunnen ondernemen m.b.t. wijkverbetering, wijkontwikkeling en wijkbehoud.

De buurtprofielen hebben als ondertitel meegekregen:

Si mi sa mi pasado i mi presente mi por skohe mi futuro!

Door het verleden te kennen en het heden in kaart te brengen kunnen we onze toekomst gericht bepalen.

Wij hopen dat een ieder die geïnteresseerd is in deze zone baat zal hebben bij dit buurtprofiel.

Inhoudsopgave:

Inleiding

- 1. Geografische positionering**
- 2. Historische ontwikkeling**
- 3. Demografische kenmerken**
 - 3.1. Aantal inwoners
 - 3.2. Leeftijdsopbouw
 - 3.3. Man-vrouw verdeling
 - 3.4. Land van oorsprong bewoners
 - 3.5. Religie
- 4. Sociaal economische kenmerken**
 - 4.1. Samenstelling huishoudens
 - 4.2. Inkomensverdeling
 - 4.3. Opleidingsniveau
 - 4.4. Arbeidsparticipatie
 - 4.5. Tienermoederschap
- 5. Sociale participatie**
 - 5.1. Onderwijs
 - 5.2. Sport
 - 5.3. Vrije tijdsbesteding
 - 5.4. Uitgaansleven
 - 5.5. Vrijwilligerswerk
- 6. Leefbaarheid**
 - 6.1. Leefklimaat
 - 6.2. Sociaal kapitaal
 - 6.3. Huisvesting
 - 6.4. Infrastructuur
 - 6.5. Transport
 - 6.6. Veiligheid
 - 6.7. Gezondheid
- 7. Sociale kaart**
 - 7.1. Voorzieningen/Faciliteiten

-
8. **Wijkontwikkeling**
- 8.1. Stand van zaken
 - 8.2. Wensen en Behoeften
 - 8.3. Profiel Zone Steenrijk

Inleiding:

Het buurtprofiel is een initiatief van het voormalige Sociaal Kennis Centrum. Het project is gestart als kwalitatief deelonderzoek van de buurtmonitor. Al tijdens de informatiebijeenkomsten met de wijkvertegenwoordigers is de noodzaak gebleken om een totaalbeeld van de wijk vast te leggen in een wijk- c.q. buurtprofiel. In een dergelijk buurtprofiel worden de objectieve en subjectieve data naast elkaar gezet en met elkaar in verbinding gebracht. Het gaat er dan met name om, te kijken naar bepaalde opvallende ontwikkelingen in de wijken en het verhaal dat hierachter steekt, verteld door de mensen zelf.

Het buurtprofiel biedt ook andere voordelen; een optimaal inzicht in de wijkstructuur draagt immers bij tot gerichte actie en uiteindelijk tot een daling van de armoede in de wijken. Het gaat hierbij om het vaststellen van de werkelijke behoefte in de wijk. Het project beoogt dan ook om samen met de wijk op basis van een brede bevraging de behoeften en problemen in kaart te brengen en gezamenlijk oplossingen te formuleren. Hier kunnen dan naast de sterke en zwakke punten duidelijke doelstellingen uit voort komen die dienen als een substantiële bijdrage aan wijkgerichte integrale aanpak.

Om te komen tot een buurtprofiel van Steenrijk is gestart met onderzoek middels een ongestructureerde vragenlijst en is gesproken met een selectief aantal bewoners van de wijk en de wijkbemiddelaar van Steenrijk. De wijk is tijdens de “desk research” fase verder via literatuuronderzoek beschreven. Hierbij is gebruik gemaakt van de informatie uit de armoede onderzoeken van Reda Sosial, onderzoeken van CBS waaronder respectievelijk Census 1992 en 2001 alsook andere beschikbare literatuur. Waar nodig zijn deze gegevens aangevuld met gegevens van de wijkbemiddelaars.

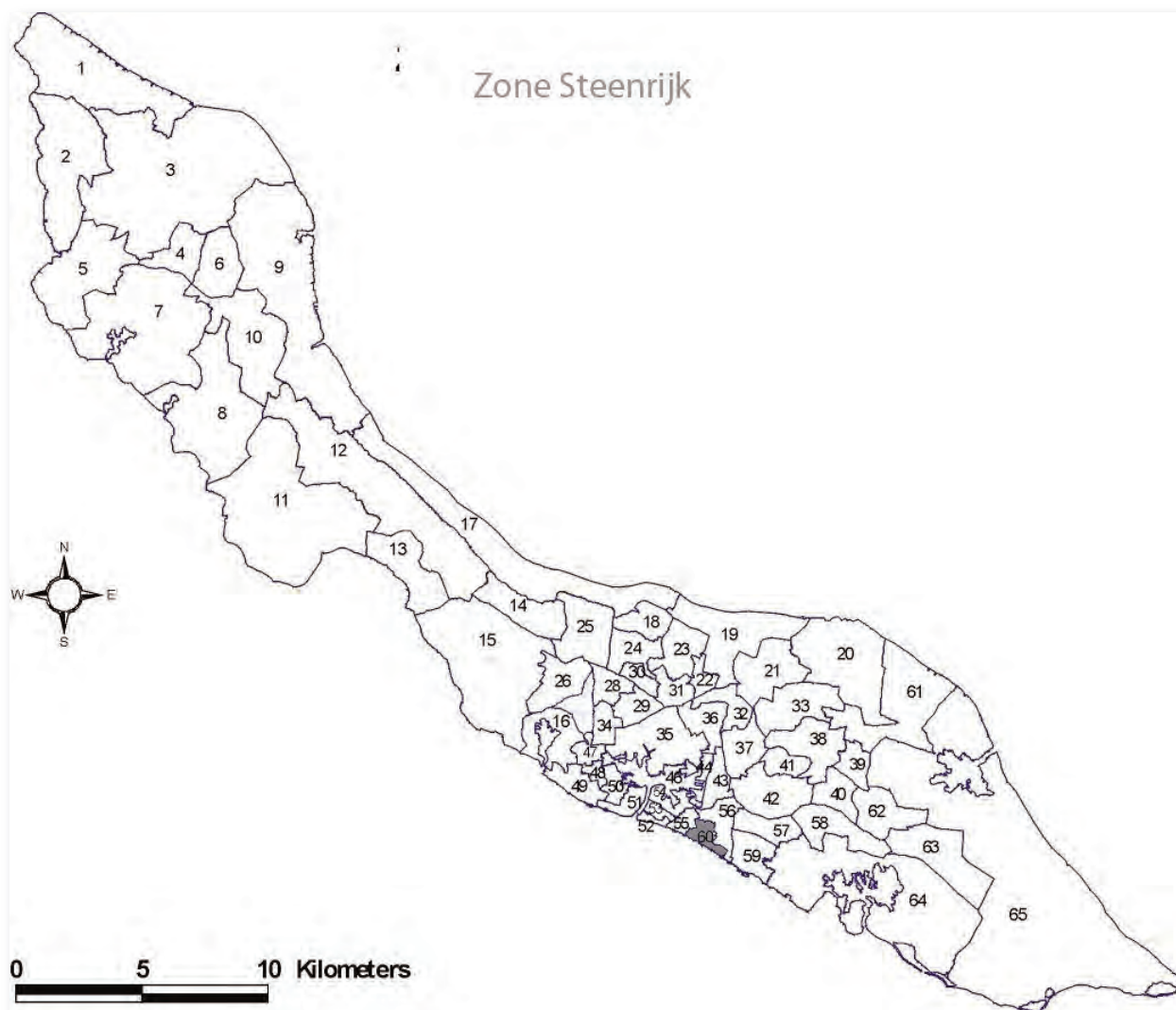

1. Geografische positionering van de zone Steenrijk

Buurt: Steenrijk

Zonegebied: 60

Code: 5527

Deze Zone omvat de wijken Steenrijk, Mariepampoen en Kustbatterij met stratennetwerk: Bramendiweg, Piet Kegelstraat, Panoramaweg, Mato Grossostraat, Elmesstraat, Steengroevestraat, Zusterstraat, Wageningenstraat, Maastrichtstraat, Dr. Jonckheerstraat, Dr. K. Anslinstraat, Steenrijkstraat, Cadzandstraat, Vlissingenstraat, Westkapellestraat, Oostburgstraat, Plasa Dr. C. (Boy) Winkel (plein), Heelsumstraat, Den Haagstraat, Leidenstraat, Scheveningenstraat, Eindhovenstraat, Heerlenstraat, Walcherenstraat, Den Helderstraat, Ijmuidenstraat, Pater L. Jansenstraat, Sittardstraat, Oranjestraat, Penstraat, Grebbelinieweg, Baracoedastraat, Nijmegenstraat, Dr. M.J. Hugenholtzweg, Steenrijksplein (plein), Tielstraat, Elststraat, Hoek van Hollandstraat, Pernisstraat, Rotterdamweg,

Makreelstraat, Masbangoestraat, Fleerchistraat, Ladronchistraat, Caranjitoestraat, Toninostraat, Buladostraat, Dolfijnstraat, Pampanostraat, Picusstraat, Piskechistraat, Robekkistraat, Prinses Margrietplein (plein), Corcobastraat, Vredebergplein (plein), Gepiestraat, Goetoeweg, Dr. M.L. King Boulevard, Winterswijkstraat, Drielstraat, Doradostraat, Bonitostraat, Balaoestraat, Kaya Madi, Kaya Kustbatterij, Kaya Karst, Kaya Plateau, Kaya Barka, Kaya Adamawa, Kaya Anahuac, Kaya Malwa, Kaya Malvern, Kaya Darg, Kaya Dekan, Djadostraat en Poeraristraat.

2. Historie van de Zone Steenrijk

Zone Steenrijk ligt op een afstand van ruim 1 km ten zuidoosten van Willemstad en wordt in het noordwesten begrensd door zone Berg Altena, in het oosten door zone Saliña, in het zuidoosten door zone Koraalspecht en in het zuiden door de Caribische zee.

De twee eerste woonkernen in zone Steenrijk werden gevormd door een tweetal landerijen in de Oost-divisie genaamd Steenrijk en Maria Pompoen. De eerste koopakte van landerij Steenrijk, waaraan de betrokken zone haar naam te danken heeft, heeft als datum 20 mei 1804 en is op naam van Philip St. Jago Leyba. Hierbij wordt gesproken van een 'Stuk Grond' in de Oostdivisie.

W.E. Renkema schrijft het volgende over de aanduiding 'stuk grond': "Plantages waren stukken grond met daarop een stenen huis met stenen bijgebouwen; een tuin had alleen een stenen woonhuis zonder bijgebouwen.....en de percelen waarop alleen strohutten of helemaal geen woningen stonden werden 'stukken grond' of 'savanen', maar soms ook 'tuinen' genoemd".

De eerste koopakte van landerij Maria Pompoen staat op naam van Jan Hendrik Specht. De akte datum is 7 januari 1791. Later zou Maria Pompoen onder de naam Marie Pampoen uitgroeien tot een grote volkswoningwijk die samen met de wijken Steenrijk en Kustbatterij de hoofdwijken van zone Steenrijk vormt. In feite zijn deze wijken in hoofdzaak volkswoningwijken.

De naam Kustbatterij is afkomstig van een kustbatterij die in 1940 tijdens de 2de Wereldoorlog ter plaatse is gebouwd. Dit ter verdediging van het eiland tegen Duitse U-boten die bij tijd en wijlen dicht bij de kust kwamen. De batterij dat onder supervisie van marine-officier Emile Dankmeijer (commandant Artillerie) was, had een sterkte van 91 man. Er bestaan nog ruïnes van de batterij aan het einde van de Kaya Adawama; met name een schietbunker met loopgraven die naar de wijk Kintjan leiden. Kustbatterij is een vrij jonge wijk die -zoals uit het voorgaande blijkt- in de jaren 70 van de vorige eeuw is gebouwd.

Het ontstaan van zone Steenrijk

Steenrijk is gedurende lange tijd een beboste zone geweest. Hierin kwam echter een drastische verandering met de komst van industrialisering in het eerste trimester van de 20ste eeuw. Als gevolg van de vele arbeidsmogelijkheden gecreëerd door de olie- en fosfaatindustrie alsook de groeiende handel, kende Curaçao een continue immigratiestroom. Dit leidde tenslotte tot een acute woningnood. De Overheid reageerde hierop in eerste instantie met het beschikbaar stellen van een aantal erfpachtgronden en later met het opzetten van een groots volkswoningproject in de zone. De erfpachtgronden lagen vooral langs de grote wegen, hetgeen duidelijk te zien is aan de daar gebouwde particuliere woningen.

Ook bestond de mogelijkheid voor de aankoop of huren van grond van particuliere grondbezitters. Op deze huurgronden vestigden zich vooral immigranten van de Engelse Caribische eilanden en Bonaireanen. Dit is duidelijk te zien aan de bouwstijl van de vele

houten huizen in de Oranjestraat en daarachter. De eerste Bonaireanen vestigden zich als 'man van de zee' meer langs de zee in de penstraat. Bekende Bonaireanen hierbij zijn wijlen Simon Felida naar wie het vroegere vissershaventje Boca Simon is genoemd en wijlen Ido van Dinter die een grote vissershut voor alle vissers had gebouwd bij het vroegere vissershaventje Hala Canoa.

Voor wat betreft de (verdere) ontwikkeling van de volkshuisvesting halen we hierbij Drs. Lionel J. Janga aan: "Vanaf 1935 gaf het Gouvernement (tevens) financiële steun aan enkele nieuw opgerichte particuliere woningbouwverenigingen. Bijgevolg kon de Stichting Volkshuisvesting, die in 1935 door de Curaçaosche Rooms-katholieke Volksbond werd opgericht, tussen 1936 en 1944 woningen bouwen respectievelijk in een gebied ten zuiden van de Oranjestraat...Ook de Stichting Ambtenarenwoningbouw, opgericht in 1939 vanuit de Algemene Curacaose Ambtenarenbond, bouwde tussen 1939 en 1949 huizen aan de Oranjestraat...Dit waren centraal gelegen gebieden rondom de binnenstad.

Aan het einde van de tweede wereldoorlog werd het Gouvernement ook actief op het terrein van de woningbouw. Er werd een Commissie voor de Volkswoningbouw ingesteld die zich in de ruimste zin van het woord met de bouw van volkswoningen moest gaan bezighouden. Dit leidde tot de oprichting van de wijken Steenrijk, Dominguito, Parera en Marie Pompoen tussen 1945 en 1950. In de periode 1970-2000 ontstonden ondermeer de volkswoningwijken Seru Papaya, Kustbatterij, Tera Cora, Koraal Specht, Jan Doret, Ser'i Domi, de Savaan, Stenen Koraal, Montagne Abou, Sint Jacob, Jongbloed en later Klein Sint Michiel.

Middel van Bestaan

Even als de rest van het eiland leefde ook de bevolking van zone Steenrijk in de periode tussen de afschaffing van de slavernij tot ongeveer 1925 in hoofdzaak van landbouw, vee-teelt en visserij. Een aantal monsterde op latere datum ook op zeilschepen en stoomboten of emigreerden naar andere landen opzoek naar een beter bestaan. Uiteraard had je ook de ambachtslieden zoals o.a.: de timmerlui, metselaar, ijzersmid, goudsmid en de huisnijverheid. Ook het laden en lossen van schepen op de erven in de St. Annabaai vormde een alternatief. Een enkeling had een kleine raamtoko in een zijkamertje van zijn huis. Al bij al was er sprake van een armoedig bestaan. In deze situatie kwam na 1925 een drastische verandering met de intensivering van de olie- en fosfaatindustrie alsook de handel, het hiermee verband houdende ontstaan van nevenbedrijven en later de uitbreiding van de mogelijkheid om in Overheidsdienst te treden.

Goed onderhouden houten huizen bij 'Hala Kanoa'

3. Demografische kenmerken

3.1. Aantal inwoners

De Zone Steenrijk heeft een oppervlakte van 1.05 vierkante kilometer. In 2001 was dit 4017 volgens het CBS. Een daling dus van 1318 inwoners vergeleken met de telling van 1992 die een totaal van 5335 aangeeft. Dit betekent een daling van maar liefst 24,7%. Dit percentage ligt ver boven dat van Curaçao, dat in dezelfde periode een daling van 9,3% toonde. Met grote waarschijnlijkheid is de hoofdreden hiervoor de grote trek naar Nederland in de jaren negentig.

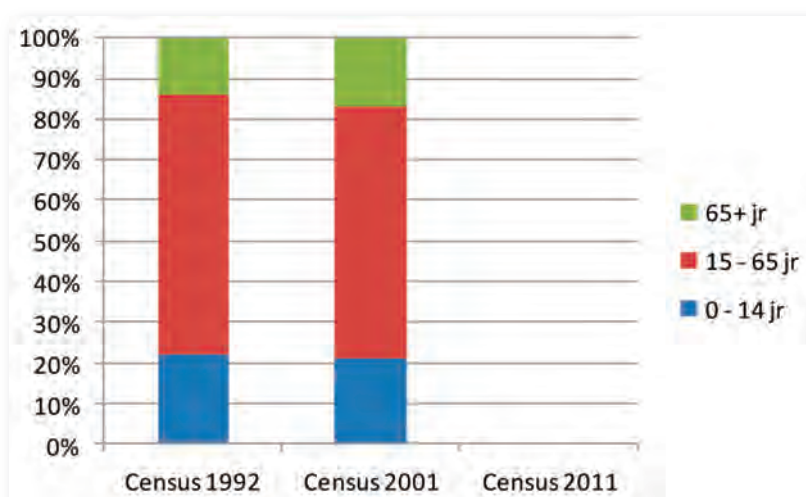
Met een aantal van 3826 bewoners per km² in 2001, was Steenrijk de dichtstbevolkte zone van Curaçao. Het landsgemiddelde in dat jaar was 302. Dit komt waarschijnlijk omdat al de drie wijken in de zone grotendeels volkswoningwijken zijn, waar een groot aantal mensen op kleine erven dicht naast elkaar wonen.

In 2001 telde Steenrijk een totaal van 1430 woningen per km². In 1992 was de gemiddelde woningbezetting 3.2 personen vergeleken met 2.9 personen in 2001. Deze achteruitgang heeft uiteraard te maken met de grote daling van het inwonerstal in genoemde decennium. Met een gemiddelde woningbezetting van 2,9 personen in 2001, lag Steenrijk slechts 0,1 punten onder die van Curaçao met 3 personen.

3.2. Leeftijdsopbouw

Curaçao kent al enkele jaren een proces waarbij het aandeel personen jonger dan 15 jaar aan het afnemen is ("ontgroening") en daartegenover een proces waarbij het aandeel personen van 65 jaar en ouder aan het toenemen is ("vergrijzing"). Dit geldt ook voor de zone Steenrijk. In de periode tussen 1992 en 2001 was volgens cijfers van het CBS, in deze zone namelijk een afname van 1% bij de leeftijdsgroep van 0 t/m 14 te zien, terwijl gedurende dezelfde periode zich een toename van 3% bij de leeftijd van 65 jaar en ouder voordeed.

Leeftijdsverdeling in Steenrijk

Leeftijdsverdeling zone Steenrijk in vergelijking tot Curaçao

		Census	Census
		1992	2001
0 – 14 jr	Steenrijk	22,0%	21,0%
	Curaçao	25,9%	23,6%
15 – 65 jr	Steenrijk	64,0%	62,0%
	Curaçao	66,0%	65,6%
65 + jr	Steenrijk	14,0%	17,0%
	Curaçao	8,1%	10,8%

3.3. Man-vrouw verdeling

Curaçao vertoont sinds jaren een duidelijk vrouwenoverschot in verhouding tot het aantal mannen. In 2001 was de sex-ratio voor Curaçao 116 (100 mannen tegenover 116 vrouwen). Dit proces schijnt zich meer en meer te manifesteren in de meeste zones en wijken. Volgens CBS-Census 2001 geldt dit echter niet voor zone Steenrijk. In de periode tussen 1992 en 2001 is namelijk een duidelijke daling van de sexratio te zien in deze zone, namelijk van 125 in 1992 naar 119 in 2001.

3.4. Land van oorsprong

In 1992 was volgens het CBS het percentage autochtonen (op Curaçao geboren) in zone Steenrijk 89,3%. In 2001 was dit 88%. Hoewel hierbij sprake is van een lichte daling gedurende genoemde periode, ligt dat percentage boven het landsgemiddelde van 84,2% in 2001.

Het bovenstaande houdt in dat in 2001 het percentage allochtonen (niet op Curaçao geboren) 12,0% was. Volgens plaatselijke informanten is dit percentage de laatste jaren lichtelijk gestegen door de aanwezigheid van vooral Colombianen en Dominicanen die zich in de zone zijn komen vestigen.

Het aantal personen met emigratieplannen in zone Steenrijk, na de grote trek naar Nederland van de jaren '90, lag in 2001 beneden het landsgemiddelde; namelijk 4,3% voor Steenrijk tegenover 6,2% voor geheel Curaçao.

Bevolkingssamenstelling naar geboorteplaats

3.5. Religie

Evenals de andere zones van Curaçao is zone Steenrijk sinds heugenis hoofdzakelijk katholiek geweest. Het percentage katholieken was in 2001 84% procent van de plaatselijke bevolking. Dit percentage ligt hoger dan het landelijke gemiddelde van 80,1%. Andere godsdiensten die in Steenrijk worden beleden zijn o.a.: Adventisten, Jehova Getuigen, de Pentecostale Gemeente, de Anglicaanse Kerk en de Verenigde Protestantse Gemeente. Deze laatste godsdiensten vertegenwoordigen samen een totaal van ongeveer 13% van het inwonertal in Steenrijk.

De Adventisten, Pentecostale Gemeente en Jehova Getuigen hebben geen kerkgebouw staan in zone Steenrijk. Dit is wel het geval voor wat betreft de Katholieke, Anglicaanse en Protestantse Gemeente. In 2001 gaf zich slechts 2,8% van de inwoners als onkerkelijk op.

De Virgen di Altagracia Kerk, de katholieke kerk van zone Steenrijk, werd op 9 mei 1952 geïnaugureerd door Mgr. A. v/d Veen Zeppenfeldt. Daarvoor werd dienst gehouden onder de overdekte van de huidige Maria Goretti Kleuterschool.

Met de bouw van de plaatselijke Anglicaanse kerk, de All Saints Church, is begin jaren zeventig begonnen. De kerk is echter nooit geheel afgebouwd. Vanwege het kleine aantal leden (ongeveer 100), waarvan de meeste ook nog op leeftijd zijn, wordt hier de laatste jaren geen dienst meer gehouden. De verlaten kerk bevindt zich dan ook in deplorabele toestand.

Volgens informanten is de Verenigde Protestantse kerk, The Ebenezer Church, in de jaren '50 gebouwd door immigranten van de Engels sprekende Caribische eilanden. Het verzorgt multiculturele religieuze diensten, terwijl op zaterdagen en gedurende een aantal dagen van de week sociaal-culturele activiteiten worden ontplooid. Op Zondag 's morgens 9.30 uur is er mis en om 10 uur Sundayschool.

The Anglican Church

The Ebenezer Church

4. Sociaal economische kenmerken

4.1 Samenstelling huishoudens

Het fenomeen van éénpersoonshuishoudens (alleenstaanden) op Curaçao lijkt groeiend te zijn. De CBS-volkstellingen van 1992 en 2001 geven respectievelijk 15,7% en 20,7% te zien. Dit houdt in een stijging van 5%. Voor 12 door de Buurt monitor van 2007 bestudeerde wijken gold een totaal van 23,3%. Dit impliceert uiteraard een verdere stijging. Deze realiteit geldt in zekere zin ook voor Steenrijk. Het CBS geeft in dit opzicht namelijk een groei van 5,4% aan gedurende de periode 1992–2001. Het percentage hierbij was namelijk 19,1% in 1992 en 24,5% in 2001.

Het percentage éénoudergezinnen met een vrouw aan het hoofd is in Steenrijk met 3,2% gestegen in de periode van 1992 en 2001; namelijk van 46,9% in 1992 naar 50,1% in 2001. Opvallend hierbij is dat het percentage van 50,1% maar liefst 10,5% boven het landelijke gemiddelde van 39,6% ligt.

Even opvallend is het feit dat het percentage van het verschijnsel éénoudergezinnen met kinderen jonger dan 18 jaar, duidelijk aan het dalen is in de zone Steenrijk. Was het percentage in deze 11% in 1992, in 2001 liep dit terug tot 7,2%. Een substantiële daling van 3,8% dus. Het is niet onwaarschijnlijk dat dit te maken heeft met de grote trek naar Nederland in de jaren '90, waarbij alleenstaande moeders met hun kinderen wegtrokken op zoek naar een beter bestaan.

Percentages eenpersoonshuishoudens zonder kinderen

	Census 1992	Census 2001
Steenrijk	19,1%	24,5%
Curaçao	15,7%	20,7%

Percentages eenpersoonshuishoudens met kinderen jonger dan 18 jaar

	Census 1992	Census 2001
Steenrijk	11,0%	7,2%
Curaçao	10,5%	7,8%

Het percentage meergezinshuishoudens in Steenrijk is gedaald van 10,9% in 1992 naar 9,4% in 2001. Hiermee houdt Steenrijk gelijke tred met de meeste zones op Curaçao. Het gemiddelde voor Curaçao bijvoorbeeld ging in die periode van 9,6% in 1992 naar en 8,0% in 2001.

4.2. Inkomensverdeling

In 2001 gaf de CBS-census een gemiddeld inkomen van f.2066,= aan per werken- de in Steenrijk. Hiermee lag deze Zone f. 580,= (21,9%) beneden het gemiddelde van f. 2646,= voor Curaçao. Ook voor wat betreft het gemiddelde geïnfleerde inkomen per werkende over de periode 1992-2001, scoort Steenrijk lager met een totaal van f. 2086,= (8,23%) tegenover het gemiddelde van f. 2273,= voor geheel Curaçao. (Het geïnfleerde inkomen is: De waarde van het inkomen gerelateerd aan de gestegen kosten van levensonderhoud).

In 2001 was het gemiddelde huishoudinkomen in Steenrijk f. 2752,=. Het landge- middelde was f. 3701,=. Ook hierbij is dus sprake van een substantiële discrepantie van f. 949,= in het nadeel van zone Steenrijk. Van de andere kant ligt het percentage onderstandtrekkers van 9,8% voor Steenrijk vrij dicht bij het gemiddelde van 8,2% voor Curaçao. Opvallend is echter de hoge waarde van 'Economische Afhankelijken' in zone Steenrijk met een totaalcijfer van 202. Curaçao noteerde in dezelfde periode namelijk een waarde van 182 punten. (Tot de groep Economische Afhankelijken behoren Jongeren onder 15 jaar die nog niet werken en ouderen boven 65 jaar die niet meer werken).

Voor wat betreft de door de Overheid in 2008 vastgestelde armoedegrens van f. 2.195,= voor een vierpersoonsgezin, ligt de situatie beter voor Steenrijk met een gemiddelde maandelijks huishoudinkomen van f. 2752,=. Dit volgens Census 2001.

Een mogelijke verklaring voor deze situatie is het feit dat het verschijnsel éénoudergezinnen met kinderen jonger dan 18 jaar, tussen 1992 en 2001 een daling van 3,8% heeft gekend in de zone Steenrijk. Een daling van het percentage éénoudergezinnen met jongere kinderen die waarschijnlijk nog niet werken, heeft in principe tot gevolg een verhoging van het percentage meergezinshuishoudens. Dit vergroot namelijk de kans dat er meerdere werkenden per huishouden, terwijl dit op zijn beurt weer het gemiddelde huishoudinkomen vergroot.

Het percentage meergezinshuishoudens in zone Steenrijk is met 1,5% gedaald tussen 1992 en 2001. Deze ontwikkeling heeft zich in de meeste zones voorgedaan gedurende genoemde periode. Het gemiddelde voor Curaçao bijvoorbeeld is in dezelfde periode met 1,6% gedaald.

4.3. Opleidingsniveau

Het gemiddelde opleidingsniveau (d.i. 'het aantal mensen met een hogere opleiding voor ieder 100 personen met een gevolgde lage opleiding) van de mensen op Curaçao, stijgt geleidelijk. Dit is ook van toepassing voor Steenrijk. Uit onderstaand grafiek blijkt duidelijk dat de cijfers voor Steenrijk duidelijk beneden het gemiddelde voor Curaçao blijven, hoewel er sprake is van een stijging van 8,3% in de periode tussen 1992 en 2001.

Opleidingsniveau Steenrijk

	Census 1992	Census 2001
Steenrijk	15,8%	24,1%
Curaçao	23,1%	38,3%

Alfabetisme

Het percentage analfabetisme in Steenrijk heeft volgens het CBS een stijging gekend in het laatste decennium van de vorige eeuw. Namelijk van 3,8% in 1992 naar 4,2% in 2001. Hoewel het hierbij een kleine stijging van 0,4% betreft, is dit toch opvallend, aangezien in de meeste Zones op het Eiland het analfabetisme een dalende trend heeft vertoond gedurende genoemde periode. Steenrijk lag zelfs 0,6% boven het landelijke gemiddelde van 3,6% in 2001.

4.4. Arbeidsparticipatie

Het werkloosheidpercentage voor Steenrijk heeft een lichte stijging van 1,2% gekend in de periode 1992-2001. Van 18,7% in 1992 naar 19,9% in 2001. Dit percentage is echter beduidend hoger dan het landelijke gemiddelde van 15,8% en dat van 14,7% van de AKO (Arbeidskrachten Onderzoek) in 2006 voor Curaçao. Met haar gemiddelde werkloosheidscijfer van 19,9% voor 2001, ligt Steenrijk op hetzelfde niveau als het gemiddelde van 19,9% van 12 door Buurtmonitor 2007 bestudeerde aandachtswijken.

In 1992 was de jeugdwerkloosheid voor Steenrijk 31,1% en in 2001 35,7% volgens het CBS. Een stijging van 4,6% dus, hetgeen als alarmerend kan worden beschouwd. De gemiddelden voor Curaçao waren in 1992 en 2001 respectievelijk 32,7% en 33,7%. Ook hierbij is sprake van een serieus te noemen situatie. Feit is dat Curaçao de laatste jaren een stijging van de jeugdwerkloosheid heeft gekend. Het ligt in de lijn der verwachtingen dat dit ook voor de zone Steenrijk geldt.

Volgens onderzoekscijfers van de AKO heeft de economische situatie van het land Curaçao de laatste jaren een positieve ontwikkeling meegemaakt. Dit blijkt o.a. uit de landsgemiddelden voor werkloosheid, die een duidelijke daling tonen en nu op 10,3% voor 2008 en 9,7% voor 2009 liggen. Of dit van invloed is geweest op de werkloosheid in Steenrijk, moet nog blijken uit de cijfers van Census 2011.

4.5 Tienermoederschap

Volgens ingewijden dienen de negatieve gevolgen van de tienermoederschap niet onderschat te worden. Zij vormen namelijk een risicogroep omdat zij zich vaak geconfronteerd zien met een veelheid van problemen op verschillende levens- gebieden zoals huisvesting, financiën, dagbesteding (scholing/werk) en persoonlijk functioneren. Het meest pijnlijke hierbij is echter het feit dat zij geremd worden in hun verdere cognitieve, sociale en

emotionele ontwikkeling, hetgeen hen tenslotte zal doen belanden in de onderlaag van de maatschappij/ of bij de groep laagopgeleiden, met al de hieraan verbonden gevolgen voor hen zelf én de gemeenschap.

Dit probleem is zeker aanwezig in zone Steenrijk. Volgens het CBS was het percentage tienermoeders namelijk 9,9% in 2001, waarmee Steenrijk 2,6% boven het landsgemiddelde van 7.3% lag. Meer oudere respondenten zijn van mening dat dit percentage de laatste decennia is gestegen. Men baseert deze mening op een volgens hun duidelijke achteruitgang van het zeden- en normpakket in de Curaçaose gemeenschap vergeleken met vroeger. Anderen richten een beschuldigende vinger in de richting van de school die haar taak beter moet nakomen in de vorm van effectieve Sexuele Voorlichtingsprogramma's.

5. Sociale participatie

De maatschappelijke participatie is één van de thema's die in de buurtmonitor gebruikt wordt om het leven in de wijken te meten. Hierbij gaat het om participatie aan onderwijs, deelname aan sport en cultuur, vrijetijdsbesteding (hobby's e.d.) het uitgaansleven en het vrijwilligerswerk.

5.1. Onderwijs (Schoolparticipatie)

De zone Steenrijk, met name de wijk Steenrijk kent meerdere schooltypes, te weten: De Sta. Rosa de Lima College (Basisschool), de Kolegio Chaya Willems (Basisschool), de Skol Myrna Dovalé (ESM-school: School voor ernstige spraaktaal moeilijkheden), de Nilda Pinta (Ban Briya) VSO-School, het Mgr. Zwijsen College (VSBO) en twee dependances van de RK. MTS.

De Kolegio Chaya Willems is ondergebracht in een drietal gebouwen die dicht naast elkaar liggen aan respectievelijk de Oranjestraat en de Martin L.M. King Boulevard. Het derde gebouwtje huisvest Cycles 1 en Cycles 2 van het Funderend Onderwijs (vroegere Goretta Kleuterschool).

Het Mgr. Zwijsen College ligt niet direct in zone Steenrijk. De reden waarom dit onderwijsinstituut toch is opgenomen in bovenstaande lijst is omdat het slechts één straatnummer buiten de zone valt en omdat veel jongeren van Steenrijk deze school bezoeken.

De schoolparticipatie onder kinderen van 6 t/m 14 jaar is de laatste jaren erg hoog op Curaçao. Dit geldt ook voor de zone Steenrijk. Uiteraard heeft deze ontwikkeling in hoge mate te maken met de geldende leerplichtwet. Ook de schoolparticipatie bij 15-19 jarigen valt positief uit in Steenrijk. In 2001 was dit 77,0% tegenover een gemiddelde van 81,5% voor geheel Curaçao.

Het zittenblijversprobleem (13-14-15 jarigen in het basisonderwijs) is groot te noemen. Sinds jaren '90 leek dit min of meer te verminderen. In 2001 was het gemiddelde voor Curaçao 19,2%. Met een totaal van 23,8% ligt zone Steenrijk 4,6% hoger dan dit landelijke gemiddelde.

Het percentage drop-outs voor Steenrijk was 45,9% in 2001. Hoewel dit slechts 0,7% boven het landelijke gemiddelde van 45% ligt, is hierbij sprake van zeer hoog percentage, dat een serieus probleem vertegenwoordigt.

Aandeel 13-14-15 jarigen in het Basisonderwijs (Zittenblijversproblematiek)

	Census 1992	Census 2001
Steenrijk	24,3%	23,8%
Curaçao	26,2%	19,2%

In het algemeen kan gesteld worden dat de schoolparticipatie van 15 t/m 19 jarigen over geheel Curaçao minder is, doch al sinds jaren een stijgend tendens toont. Dit geldt zeker ook voor Steenrijk, aangezien hierbij een substantiële percentagestijging te zien is in de periode 1992-2001. Was genoemd percentage in totaal van 70,3% in 1992, in 2001 steeg dit tot 77,0%. Dit percentage ligt echter 4,5% onder het gemiddelde van 81,5% voor Curaçao in datzelfde jaar.

Vergeleken met het Basisonderwijs geldt ook voor Steenrijk, evenals voor de meeste andere zones, dat de resultaten op Voortgezet Niveau beter uitvallen. De prestaties van de leerlingen uit Steenrijk zijn redelijk goed te noemen volgens ingewijden in het onderwijs-wereld

Aandeel 15t/m 19 jarigen in Voortgezetonderwijs

	Census 1992	Census 2001
Steenrijk	70,3%	77,0%
Curaçao	72,5%	81,5%

De Kolegio Chaya Willems aan de Dr. L.M. King Boulevard

5.2. Sport en culturele activiteiten

Continue deelname aan sport- en culturele activiteiten, draagt bij tot de persoonlijkheidsverheffing van in het bijzonder het kind en de jongere in vorming. Dit middels het opdoen van onder andere waardevolle karaktereigenschappen. In dit licht bekeken zijn sport- en culturele activiteiten als actievorm van groot belang binnen de totaliteit van een volk-sopvoedingplan bij de wijkaanpak. Uiteraard heeft de sportbeoefening een belangrijke waarde voor wat betreft de lichamelijke opvoeding en de hiermee verband houdende gezondheidsstatus binnen de wijk.

Sportactiviteiten

De meest populaire sportactiviteiten op Curaçao zijn o.a.: Voetbal, baseball, volleybal, softball, basketball, atletiek, boksen, wielrennen, wandelen, vissen, zwemmen en toeschouwer bij sportevenementen.

Van genoemde sportvormen wordt slechts de voetbal- en zwemsport bedreven in zone Steenrijk. De enige sportfaciliteiten in zone Steenrijk zijn een eenvoudig voetbalveldje zonder kleedkamer met annex een 'Bola Kriyoyo Bak'. Beide faciliteiten liggen aan de zee kant in de wijk Marie Pompoen, schuin tegenover de Rotterdamweg. Volgens burens wordt regelmatig op het veldje geoefend door jongeren gedurende de week. De 'Bola Kriyoyo' heeft echter veel betere tijden gekend. Nu wordt sporadisch gebruik gemaakt van deze faciliteit. De hoofdreden hiervoor is het feit, dat er geen leiders en vrijwilligers meer zijn zoals vroeger. In de wijk Marie Pompoen ligt ook de Playa Mare Pompoen. Opvallend is dat niet veel bewoners van de eigen wijk en zone gebruik schijnen te maken van deze baai. Dit is uit gesprekken met plaatselijke informanten gebleken.

Voetbalveldje annex Bola Kriyoyo Bak

Op de hoek Elmesstraat/Djadostraat is er een (zeer) bescheiden voetbalveldje, dat op eigen initiatief is aangelegd door een bewoner van de wijk. Het veldje draagt de mooie naam: Hubentut den Ambiente Sano. Volgens hem is dit de enige plaats in de wijk Steenrijk waar kinderen en jongeren samenkomen om te voetballen. Met weemoed denkt deze sociaal gemotiveerde burger terug aan de tijd toen alle mogelijke vormen van activiteiten op cultuur- en sportgebied werden ontplooid in en naast Buurtcentrum Dividivi in de Elmesstraat.

Zowel Buurtcentrum Dividivi als de omliggende sportfaciliteiten bevinden zich momenteel echter in totaal verval. Dit geldt ook voor een klein Buurtcentrumcomplex in Kustbatterij, dat totaal is leeg geplunderd en grotendeels afgebroken. Een zeer trieste aanblik! In de Scheveningenstraat staat wel een Buurtcentrumgebouwtje zonder sportfaciliteiten genaamd Sentro Katóliko Uní. Dit gebouw dat er verlaten uitziet wordt volgens omwonenden weinig gebruikt.

Culturele Activiteiten

Culturele activiteiten komen vrijwel niet voor in zone Steenrijk; met uitzondering van de viering van de Dag van de Vlag op 2 juli georganiseerd door 'Bisiñanan Kontentu di Bond' in de Pater Lodovicus Jansenstraat. Ook is er een kerkkoor dat regelmatig oefent en in de kerk optreedt. Soms zingt men ook in kerken in andere zones.

Bescheiden veldje Hubentut den Ambiente Sano

Ruines vroegere Buurtcomplex Dividivi

5.3. Vrijtijdsbesteding

Vrijtijdsbesteding is in eerste instantie een ontspanningsactie. In dit kader heeft het een positieve invloed op de dagelijkse intermenselijke relatie en heeft het een positief effect op het nakomen van de dagelijkse verantwoordelijkheden die het bestaan de mens oplegt.

Vrijtijdsbesteding omvat zowel sport als culturele activiteiten. In het voorgaande is reeds over deze twee onderwerpen uitgeweid. Het culturele aspect, als onderdeel van de 'vrijtijdsbesteding' heeft echter meer het karakter van een hobby. Daarnaast zijn de meest voorkomende vormen van wijkhobby's/hobby's beoefend in wijken op Curaçao Het luisteren naar muziek, dansen, kijken naar de televisie, luisteren naar de radio, bezoeken van clubfeesten, vissen, zwemmen, bezoeken van de snack, dominospelen, kaarten, dammen, computer- en internet gebruik, handvaardigheid en eventueel ook lezen.

Evenals in de verschillende andere Zones van Curaçao wordt het merendeel van deze hobbyvormen bedreven in Steenrijk. Lezen als hobby komt minder voor, terwijl de handvaardigheid vrijwel niet bedreven wordt.

5.4. Uitgaansleven

Behalve Hotel Breezes (Breezes Curaçao Resort en Casino) zijn er geen speciale uitgaansgelegenheden in zone Steenrijk. In dit kader hebben verschillende respondenten (zowel mannen als vrouwen) verklaard occasioneel het casino van dit hotel te bezoeken in het weekeinde. Ook bezoekt men wel eens de Mambo Beach en het Lions Dive Hotel. Deze twee dans- en eetgelegenheden die aan de Cornelisbaai of Bapor Kibrá liggen, vallen echter net buiten zone Steenrijk. Een aantal bezoekt bij tijd en wijle de pas geopende 'Adventure City' met de kinderen. Ook deze 'game center' voor jeugdigen valt echter net buiten de eigen zone.

Voor het bezoeken van meer traditionele uitgaansgelegenheden gaat men vooral naar Saliña, Punda of Otrobanda. In mindere mate bezoekt men ook hòfi- en clubfeesten verder buiten de eigen zone. Daarnaast is het ontmoeten van vrienden bij een Toko, Snack of Bar in de vroege avond of weekeinden momenteel erg in. De Floris Bar is hierbij een van de favoriete barrestaurants.

Men krijgt de indruk dat vooral de jongere generaties in Steenrijk met regelmaat deelnemen aan het uitgaansleven. De ouderen doen dit veel minder. Als hoofdreden geeft men aan de groeiende criminaliteit op het eiland.

Hotel Breezes en Casino

5.5. Vrijwilligerswerk

Het vrijwilligerswerk in zone Steenrijk is praktisch nihil. Dit is ook een van de hoofdredenen van het totale verval van de fysieke infrastructuur op sport- en cultuurgebied en de grote achteruitgang van activiteiten op de betrokken gebieden vergeleken met vroeger.

6. Leefbaarheid

In de Buurtmonitor 2007 wordt 'Leefbaarheid' als volgt geformuleerd: "De door bewoners ervaren kwaliteit met betrekking tot het wonen, welke bepaald wordt door de aanwezige infrastructuur, het aanzicht van de woonomgeving alsook het gedrag van de omwonenden en anderen die in de woonomgeving verkeren. Hierbij kan men streven naar een schone en veilige, maar ook het investeren in de sociale samenhang en de aanwezigheid van de nodige voorzieningen". Wij houden ons aan deze uitgangsgedachte.

6.1 Leefklimaat en Sociale Integraliteit

Zoals in het voorgaande reeds opgemerkt, met name in paragraaf 'Land van Oorsprong', was de Zone Lagun in 2001 een van de zones met het laagste percentage allochtonen (in het buitenland geboren). Algemeen is bekend dat deze realiteit de sociale integraliteit/sociale cohesie (samenhang en sociale relatie tussen mensen in een gemeenschap) en het heersende leefklimaat (de sfeer en het geheel van omstandigheden waarin de mens leeft) ten goede komt. Het vermindert namelijk de kans op sociaal-culturele clashes omdat er sprake is van een meer homogene culturele gerichtheid die een voedingsbodem vormt die bevorderend is voor het saamhorigheidsgevoel en vertrouwen in de ander.

Feit is echter dat de laatste decennia een klein aantal buitenlanders (Chinezen, Dominicanen en Europese Nederlanders) zich in Lagun heeft gevestigd. Men leeft momenteel echter vreedzaam en gelukkig onder elkaar.

Gezegd kan worden dat het subjectieve oordeel over de sfeer en de beleving van de sociale integraliteit in Lagun positief is, voor wat betreft het gedrag van anderen. Ruim 85% van de ondervraagden is van mening dat er in Lagun nog een sfeer van respect, vriendelijkheid, behulpzaamheid en tolerantie heerst. Burenruzies en geluidsoverlast komen bijvoorbeeld vrijwel niet voor.

Een nog voelbare 'grootfamilietraditie' draagt bij tot de instandhouding van deze positieve situatie. Echter is men (vooral de ouderen) in het algemeen van mening dat het dagelijkse contact tussen de mensen veel minder is dan vroeger. "Wij drijven langzaam uit elkaar en dat is te betreuren", merkt de wijkvertegenwoordiger op. De jongeren hebben geen mening hierover aangezien zij geen vergelijkingsmateriaal tot hun beschikking hebben.

6.2 Sociaal Kapitaal

Met 'Sociaal kapitaal' wordt de sociale netwerken en de wederkerigheid van contacten tussen mensen (vrienden, buren maar ook vreemden) aangeduid alsook het onderlinge vertrouwen dat daaruit voortvloeit. Eén van de basisaspecten van 'sociaal kapitaal' is het 'vertrouwen' in de mensen in je omgeving. De mate van vertrouwen is o.a. belangrijk voor de capaciteit van een collectiviteit om aan de verbetering van hun eigen leef- en woonklimaat te werken.

Mate van vertrouwen

Als indicatoren voor dit vertrouwen zijn 4 verschillende ‘soorten’ vertrouwen in de buurt-monitor gemeten, die hierbij volgen:

- a. graad van vertrouwen in ‘voor het individu belangrijke’ anderen, d.w.z. vertrouwen in mensen zoals je naaste burenn, je huisarts en je collega’s.
- b. graad van vertrouwen in ‘willekeurige anderen’, d.w.z. vertrouwen in bijvoorbeeld willekeurige jongelui of ouderen in je omgeving.
- c. graad van vertrouwen in ‘vertegenwoordigers van maatschappelijke instituties’ die actief zijn in je omgeving, zoals de wijkleiders, politici, religieuze leiders of een politieagent in de wijk.
- d. graad van algehele vertrouwen in anderen, d.w.z. de mate van vertrouwen in al de eerder genoemde categorieën van mensen in de omgeving van de respondent.

Na gesprekken met meerdere respondenten krijg je de indruk dat Steenrijk een zone is waar het contact tussen mensen zich vooral op vriendschapsniveau afspeelt. Het contact tussen familieleden is minder omdat die meestal in andere zones wonen. Hoewel het contact tussen burenn zich meestal tot een groet beperkt blijft wanneer men elkaar toevallig ziet, kan men wel op elkaar rekenen wanneer dat nodig blijkt. Een sociaal aspect dat negatief uitvalt ten behoeve van het ‘sociale vertrouwen’ in Steenrijk, is de heersende criminaliteitscrisis die over het gehele eiland heerst. Uiteraard komt dit het vertrouwen in vooral vreemden niet ten goede.

Al bij al is het erg moeilijk gebleken de graad van het ‘Sociaal Kapitaal’ in de zone Steenrijk in cijfers en percentages uit te drukken. Niettemin wordt in het onderstaande een poging hiertoe gedaan.

Aspecten van Sociaal Kapitaal Steenrijk

	%	%	%	%
	Vertrouwen in “voor individu belangrijke anderen”	Vertrouwen in “willekeurige anderen”	Vertrouwen in vertegenwoordigers van maatschappelijke Instituties	Algehele vertrouwen in anderen
Steenrijk	30,0	15,0	18,0	5,0
Totaal	27,5	8,9	17,3	3,9

6.3. Huisvesting

Op Curaçao is het grootste deel van de woningvoorraad eigendomswoning. De verhouding tussen huur en eigendom hierbij is circa 1 huurwoning op 2 eigendomswoningen. Dit houdt in een percentage van 66,0% in het voordeel van de eigendomswoningen.

Voor zone Steenrijk geldt deze situatie echter niet. Volgens de CBS-census 2001 was het percentagetotaal van eigendomswoningen in Steenrijk 37% tegenover 63% huurwoningen. Dezelfde census noteert voor Steenrijk een totaal van 648 bewoonde woningen in 2001 met een gemiddelde bezetting van 3,6 personen per woning. Een van de redenen hiervoor is waarschijnlijk het feit dat een groot deel van de vele volkswoningen nog eigendom van het Land Curaçao waren/zijn.

Aantal huurwoningen per 100 eigendomswoningen Steenrijk

	Census 1992	Census 2001
Steenrijk	68,0%	63,0%
Curaçao	44,0%	44,0%

De meeste particuliere woningen in de zone zijn in goede staat, een klein aantal in acceptabele staat. Dit is in grote lijnen ook het geval voor wat betreft de volkswoningen, hoewel een percentage van deze woningen urgent aan een goede verbouwing toe zijn. Een klein aantal is zelfs aan restauratie toe. In een niet geplaveid woonwijkje tussen de Walcherenstraat en de Sittardstraat staan een aantal compleet vervallen houten huizen, die echter niet bewoond zijn. Ook in de Sittardstraat is dit het geval met een verschillende houten huizen. Het bovenstaande komt overeen met het onderzoekcijfer van Census 2001, dat aangeeft dat het percentage woningen in slechte staat in Steenrijk een totaal van 2,6% vertegenwoordigt. Het landelijke gemiddelde is 5,4%.

Uit onderstaand tabel blijkt dat in de periode 1992-2001 het percentage 'huizen in slechte staat' in Steenrijk met 1,2 % is gedaald, namelijk van 3,8% in 1992 naar 2,6% in 2001. Deze teruggang kan gezien worden als een ondersteuning van de subjectieve visie van plaatselijke respondenten die van mening zijn dat momenteel vrijwel geen woonhuizen in slechte staat in Steenrijk voorkomen.

Percentages woningen in slechte staat in Steenrijk (objectief)

	Census 1992	Census 2001
Steenrijk	3,8%	2,6%
Curaçao	8,3%	5,4%

Particuliere volksbondwoningen met kerk op achtergrond

Volgens respondenten kent Steenrijk momenteel geen woningnood. Vooral na de grote trek naar Nederland in de jaren '90, toen verschillende woningen beschikbaar werden. Steenrijk kan slechts gedeeltelijk als een schone zone beschouwd worden. Een aanzienlijk aantal erven en een kleiner aantal straten in bepaalde volkswoningwijken zijn namelijk aan een degelijke schoonmaak toe, terwijl de meeste “pleinen” er zeer verwaarloosd uitzien. Aan het einde van de Kaya Adawama in de wijk Kustbatterij is zich een kleine vuilnisbelt aan het vormen bij de ruïnes van de vroegere kustbatterij. Dit is ook het geval achter de Elmesstraat bij de ruïnes van het vroegere Buurtcomplex Dividivi.

6.4. Infrastructuur

Zone Steenrijk heeft een groot aantal wegen. De Penstraat, de Dr. M.L. King Boulevard, de Dr. M.J. Hugenholtzweg en de Grebbelinieweg, kunnen als de belangrijkste beschouwd worden. De eerst genoemde drie hoofdwegen bevinden zich in goede of acceptabele staat. De Grebbelinieweg echter is op verschillende plaatsen aan restauratie toe. De wegen in de wijken Kustbatterij en Marie Pompoen zijn in acceptabele staat. Dit kan echter niet gezegd worden van een aantal straten in de wijk Steenrijk, die zich in een staat van vergaande versletenheid bevinden.

Zoals eerder opgemerkt zijn de Ijmuidenstraat en de Den Helderstraat niet geasfalteerd en vertonen grote kuilen. Als het flink regent verandert het hele woonwijkje in een complete modderpoel. De bewoners klagen steen en been.

Het probleem zit hem in het feit dat het hier geen overheids- of eigendomsgronden betreft, doch gronden die vroeger in huur zijn afgegeven aan de mensen. Usance is dat soortgelijke gronden buiten de beleidsverantwoordelijkheid van de Overheid vallen.

De niet geasfalteerde Ijmuidenstraat met houten huizen

De bewoners van de zone Steenrijk hebben geen klachten over de straatverlichting, inclusief de bewoners van het miniwijkje Hala Kanoa waar pas in oktober 2011 een klein aantal straatlantaarns zijn geplaatst. Wel is men niet altijd tevreden over het onderhoud van de straatverlichting.

Steenrijk heeft alle karakteristieken van een moderne zone met geldautomaten, pompstation, brandweer, snacks, toko's, minimarkets, supermarket, Mall, hotels en pensions, winkels, bar/restaurants van verschillende sterren en kookculturen, bakkerij, fotostudio, kapsalon, tire service, medisch centrum, laboratorium, prikcentrum en een apotheek of botika. De Botika Vredenberg valt niet direct binnen zone Steenrijk, maar is hier slechts twee straatnummers van verwijderd. Verder beschikt de zone over twee duikscholen, te weten 'The Dive Bus' en de 'Twindivers'. Ook is er een publieke baai genaamd Playa Marie Pampoen. Hier staan twee bekende strandrestaurant van plaatselijke ondernemers: De Sea Side Terrace en de Surf and Turf.

De Sea Side Terrace naast de Surf en Turf

6.5. Transport

De inwoners van zone Steenrijk hebben geen klachten over het publieke transport. Kleine Bussen rijden af en aan, terwijl de Grote Bus (konvoi) met regelmaat voorbij gaat. Bovendien zijn de meeste inwoners in het bezit van een eigen auto. Volgens de CBS-census bedroeg dit een totaal van 75% in 2001. Verder heeft men geen klachten over het aantal bushaltes. Wel zijn er klachten over de gestegen kosten van het publieke transport en vooral over de zeer hoge benzinekosten. Overigens kent zone Steenrijk geen verkeersproblemen van betekenis, behalve dan tijdens de spitsuren in de morgen en wel vooral in de Oranjestraat. De verkeersopstoppen zijn echter van korte duur.

6.6. Veiligheid in Steenrijk

Bij vormen van onveiligheid op wijkniveau wordt gedacht aan zaken als overlast van omwonenden, van groepen jongeren (hangjongeren), maar ook criminaliteit en vandalisme,

verkeersoverlast, overlast door drugsgebruikers, verlichting en donkere gebieden in de wijken. Ook situaties waar dreiging van uitgaan kunnen een gevoel van onveiligheid bij wijkbewoners teweeg brengen. Bijvoorbeeld op straat lastig gevallen worden.

Volgens meerdere informanten hebben de wijken Kustbatterij en Marie Pompoen roerige tijden gekend op het gebied van de criminaliteit in de jaren negentig en even daarna. Drugsverkoop en drugsgebruik gingen hand in hand met inbraken en overvallen. In Marie Pompoen was de Rotterdamweg toen een beruchte buurt. In de wijk Kustbatterij waren de ruïnes van de vroegere kustbatterij de ‘headquarter’ van de drugsverkopers. Dit vormde de basis voor vele andere vormen van criminaliteit. De tijden zijn echter veranderd en inbraken komen sporadisch voor. Als reden hiervoor geven de meeste respondenten aan het feit dat de daders naar Nederland zijn vertrokken of achter de tralies zitten. Ook heeft het drugsverkoop in Kustbatterij zich verplaatst naar een straat direct onder aan de voet van het heuveltje waarop de wijk gebouwd is. Deze straat ligt in de wijk Steenrijk.

Zowel de Rotterdamweg en omgeving als de wijk Kustbatterij, zijn momenteel vrij rustige buurten. De situatie in de wijk Steenrijk is echter geheel anders. Vooral in het westelijke gedeelte van de wijk, dat aan de Penstraat grenst. Informanten hebben het over drugsgebruik en drugsverkoop bij klaarlichte dag, over inbraken en het leeghalen van woningen en overvallen die bij tijd en wijle voorkomen. Eind verleden jaar is een barbecuetent tot tweemaal toe overvallen in de Scheveningenstraat, eerder dit jaar is een Nederlands paar overvallen en mishandelt, terwijl twee weken geleden een jonge man vermoord is op de hoek Sittardstraat/Penstraat. “Er heerst een soort angstpsychose in dit deel van de wijk”, merkt een informant op.

Ruïne van de Kustbatterij waar drugs werd verkocht

6.7. Gezondheid; een gezonde wijk

Gezondheidsverschillen hebben volgens de literatuur te maken met de socio-economische positie van mensen, met hun gezondheidscultuur, hun huisvestingssituatie, hun opleidingsniveau en met het wel of niet hebben van werk. Een uiterst belangrijk aspect hierbij is ook hun cultureel niveau, dat bepaald wordt door de status van hun normenpakket. Deze verschillende factoren beïnvloeden elkaar, ter- wijl het wetenschappelijk moeilijk te bewijzen is welke invloedsfactoren het meest van belang zijn door de ingewikkelde samenhang.

Tijdens het veldonderzoek is het heel moeilijk gebleken enig zinnig antwoord te krijgen over dit onderwerp. Het is een te gecompliceerde zaak. Op vragen hierover merkten verschillende respondenten op dat zij zich niet met zaken van anderen bemoeiden en zeker niet geïnteresseerd waren in hun gezondheidstoestand.

Een klein aantal van de ondervraagden gaven aan zich bewust te zijn van het belang van een gezonde eetcultuur voor de gezondheid. De meeste respondenten merkten echter op dat voor hen de smaak van het eten belangrijk was. Men heeft er nooit over nagedacht of het schadelijk kon zijn voor de gezondheid.

Concluderend kan gesteld worden dat het geven van een betrouwbare mening over het onderwerp 'Gezondheid', de beschikking over cijfers afkomstig van officiële Instituten op het betrokken gebied vereist. Dit maakt het verrichten van nader onderzoek hierbij noodzakelijk.

De 'gezonde wijken' benadering is gebaseerd op de uitgaansgedachte, dat actieve deelname van de mensen, bijdraagt aan hun persoonlijke ontwikkeling en aan het versterken van beoordeling- en beslissingvermogens, die op hun beurt weer de intermenselijke relatie positief beïnvloeden. In dit opzicht is de situatie van Steenrijk in principe niet positief te noemen. Er is namelijk wegens omstandigheden weinig sprake van daadwerkelijke collectieve deelname, hetzij actief of passief, aan o.a. sociaal-culturele en sportactiviteiten.

Sentro Médico Plexus en Botika Vredenberg op de achtergrond

7. Sociale Kaart; voorzieningen in Steenrijk

Voor wat betreft de 'Sociale Kaart', wordt meestal gekeken naar een beschrijving van de voorzieningen op wijk- en zoneniveau en de voorzieningen die de wijk en de zone met anderen moet delen. Dit omvat meestal de aanwezigheid van de volgende voorzieningen of faciliteiten: Medisch Centrum/huisarts, apotheek, ouderenvoorzieningen, buurtcentrum, sportfaciliteiten, voorzieningen voor jongeren, bibliotheek, wijkverenigingen, scholen, winkelvoorzieningen, transport en kerken.

7.1. Voorzieningen en Faciliteiten

- *Ministerie Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn*

Voor wat betreft de diensten van de 'Ministerie Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn', inclusief sommige ouderenactiviteiten en de thuiszorg, is zone Steenrijk aangewezen op de Kas di Bario Punda (Wijkkantoor DWI), gevestigd in het bovengedeelte van de grote markt in Willemstad. Tel: 465.8053. DWI staat voor Deinst Werk en Inkomen.

- *Medisch Centrum/Huisarts*

Steenrijk heeft de beschikking over verschillende particuliere huisartsen, een Laboratorium en Prikcentrum (de ADC, Heelsumstraat, Tel: 434.5100) en een Medisch Centrum (Plexus Medical Center, Periclesstraat, Tel: 461.7790). De dienstdoende artsen en specialisten zijn: Dr. S A Bakmeijer, Dr. B R Martina-Hooi, Dr. N Li-Martina, Dr. E A Acosta, Dr. R C J Landaeta en Dr. A van der Veen-Allende. Naast het medisch centrum bevindt zich de Botika Vredenberg.

- *Buurtcentrum:*

Zoals in het voorgaande reeds opgemerkt, beschikt zone Steenrijk over een klein Buurtcentrum. Dit sociaal-cultureel centrum is echter pover geoutilleerd, terwijl het gebruik ervan minimaal te noemen is.

- *Bibliotheek:*

In zone Steenrijk is er geen bibliotheek. Ook de Bibliobus (Bùs di Buki) van de Openbare Bibliotheek bezoekt deze zone niet.

- *Scholen:*

Zone Steenrijk kent verschillende schooltypes, te weten: Basisscholen, VSO-scholen, VSBO-scholen, MTS-scholen en een ESM-school (school voor ernstige spraaktaal moeilijkheden).

- *Wijkverenigingen:*

Momenteel zijn er geen wijkverenigingen in zone Steenrijk die daadwerkelijk actief zijn.

- *Winkelvoorzieningen:*

In het voorgaande is eerder uitgeweid over het feit dat Steenrijk een zone is met een uitgebreide variatie aan winkel- en Horecavoorzieningen alsook vele andere faciliteiten die bij een “moderne” zone horen.

- *Transport:*

In de zone Steenrijk vormt het transport zeker geen probleem. De meeste gezinnen hebben eigen vervoer, terwijl gebruik kan worden gemaakt van zowel kleine als grote bussen, die regelmatig langs gaan.

- *Kerken:*

In zone Steenrijk staan drie kerkgebouwen: De R.K. Virgen di Altagracia Kerk, de Protestantse Ebenezer Church en de Anglicaanse Kerk. De R.K. Kerk heeft dienst op zaterdag om 7 uur 's avonds en op zondag om respectievelijk 8 uur 's morgens en 6 uur 's avonds. Op de weekdays om 7 uur 's morgens. De diensten van de Ebenezer Church zijn op zondagmorgen om 9.30 uur. Hierna is er “sundayschool” voor de kinderen. De Anglicaanse kerk is niet meer als zodanig actief.

8. Wijkontwikkeling

8.1. Stand van zaken

Fysieke Infrastructuur

In de zone Steenrijk is de laatste twee decennia in feite geen projecten van gewicht gerealiseerd op het gebied van de fysieke infrastructuur. Gedeelten van de Oranjestraat en de Penstraat en een aantal andere straten van de zone zijn gerestaureerd en van parkeerruimtes langs de kant van de weg alsook trottoirs en verkeersdrempels voorzien.

Daarnaast zijn een tweetal pleintjes geconstrueerd, met name de Plasa Obediah “Obed” Anthony en de Steenrijkplein. De Plasa Obediah Anthony die op de hoek Oranjestraat/Sittardstraat ligt, is van heel eenvoudige aard doch maakt een schone en prettige indruk. De Steenrijkplein is een mooi geplaveid volkspleintje geworden met boompjes, zitjes en speelapparatuur voor kinderen. In de Drielstraat aan zee is een prachtig ressort genaamd ‘Baoase’ gebouwd.

Voor wat betreft de fysieke infrastructuur op sport- en cultuurgebied, is een eenvoudig voetbalveldje zonder kleedkamer aangelegd in de wijk Marie Pompoen. Tevens is zorg gedragen voor een buurtgebouwtje in de wijk Steenrijk, dat echter niet effectief functioneert vanwege een chronisch gemis aan leiders en vrijwilligers.

Sociaal-culturele activiteiten met vormende waarde

Uit het voorgaande kan geconcludeerd worden dat momenteel de collectieve beleving van zowel actieve als passieve deelname aan sociaal-culturele activiteiten, minimaal te noemen is in de zone. Uiteraard heeft dit een stagnerende invloed op het ontwikkelingsproces op sociaal-cultureel gebied in de respectievelijke wijken.

Economisch Gebied

Op economisch gebied hebben zich een tweetal duikscholen en een drietal niveaurestaurants in de zone gevestigd.

Het Steenrijkplein

8.2. Wensen en Behoeften

Er bestaat een wezenlijk verschil tussen de begrippen Wensen en Behoeften. In het kader van het onderhavige onderwerp, zal in het navolgende een uiterst summiere uiteenzetting worden gegeven van beide begrippen, hetgeen van invloed zal zijn bij de invulling van de verschillende punten die respectievelijk onder beide begrippen vallen.

Het begrip *Wensen*¹: Een bewust verlangen naar al of niet te verkrijgen, te verwezenlijken of te verbeteren zaken (online encyclopedie). Het begrip *Behoeften*²: De som van sociale, socio-economische, fysieke en psychologische elementen die voor het welzijn, het bestaan en overleving van het individu of gemeenschap nodig zijn (online encyclopedie).

Uit bovenomschreven inhoudelijkheid van begrippen blijkt duidelijk dat het begrip 'Behoeft' een diepere dimensie kent. Met dien verstande dat het opstellen van een realistische lijst van 'behoeften' de beschikking over meer concrete en specifieke gegevens vereist, waarover de niet ingewijde meestal niet beschikt. In het licht van deze uitgangsgedachte nu, dient de hierna volgende verdeling bekeken te worden.

Wensen

De wensen van de inwoners van de zone Steenrijk houden de volgende punten in:

1. De bewoners van de wijk Steenrijk wensen dat er aandacht wordt besteed aan een aantal binnenwegen alsook gedeelten van de Grebbelinieweg en het gedeelte van de Nijmegenstraat dat tussen de Rotterdamweg en de Dr. M.L. King Boulevard ligt. Deze wens geldt vooral voor de bewoners van de IJmuiden en Den Helderstraat. Men is wel tevreden over het werk dat reeds is gedaan op dit gebied. In Marie Pompoen zou men ook graag zien dat er iets wordt gedaan aan het Vredenbergplein. Als voorbeeld noemt men de Steenrijkplein.
2. De mogelijkheden voor de beleving van sport- en culturele activiteiten en andere vormen van ontspanningsmogelijkheden voor jongeren en ouderen zijn minimaal. In dit kader wenst men dat er professionele wijkwerkers in de wijken worden aangesteld, die het urgente ontwikkelingsproces op dit gebied opgang moeten helpen;
3. De inwoners van de zone zijn tevreden over het publieke transport. Gelijk in andere zones klacht men echter ook hier over de hoge bus- en benzinekosten. Men wenst dat hieraan iets wordt gedaan.
4. Vooral het oostelijke en westelijke deel van de wijk Steenrijk zouden graag meer patrouillepolitie zien in hun omgeving.

¹<http://www.thesauruszorgenwelzijn.nl/wensen.htm>

²<http://www.mijnwoordenboek.nl/vertaal/NL/NL/behoeften>

Behoeften

Uit het in het voorgaande uiteengezette vloeien de navolgende aanbevelingen voort:

1. Het onderwijs in zone Steenrijk verdient speciale aandacht. Het opleidingsniveau ligt substantieel lager dan het landsgemiddelde, terwijl zowel het percentage 13-14-15 jarigen op de Basisschool als het percentage drop-outs en analfabeten, duidelijk hoger liggen dan het landsgemiddelde. Dit volgens de cijferresultaten van CBS-census 2001.
2. Ook de socio-economische situatie van Steenrijk dient in het oog te worden gehouden. Bijna alle hiermee verband houdende cijfers van Census 2001 vallen namelijk negatief uit ten opzichte van het gemiddelde voor Curaçao als totaliteit;
3. Het zorg dragen voor professionele hulp bij sport- en sociaal-culturele activiteiten in de zone is van urgente nood. De situatie baart namelijk grote zorgen;
4. Ook de urgente wens van de bewoners van bepaalde delen van de wijk Steenrijk om meer politiepatrouilles in hun wijkdeel, verdient serieuze aandacht.

8.3. Profiel Zone Steenrijk

Profiel Steenrijk zone 60 oppervlakte 1.05

	Curaçao 1992	Curaçao 2001	Curaçao 2011	Steenrijk 1992	Steenrijk 2001	Steenrijk 2011
Bevolking	144097	130627		5335	4017	
Sexratio	111	116		125	119	
Jongeren % (0-14 jaar)	25.9	23.6		22	21	
Personen 15-65 jaar	66	65.6		64	62	
Ouderen %	8.1	10.8		14	17	
Katholieken %	81.3	80.1		82	84	
Onkerkelijken %	5.1	4.6		3.9	2.8	
Papiamentstalige Huishoudens	83.3	80.8		86	87	
Allochtonen	12.5	15.8		10.7	12.0	
Vertrekplannen	-	6.2		-	4.3	
Vertrekplan 18-24 jaar	-	16.6		-	17.9	
Tienermoeders	7.0	7.3		7.3	9.9	
Opleidingsniveau	23.1	38.3		15.8	24.1	
Schoolparticipatie 15-19 jaar	72.5	81.5		70.3	77.0	
Schoolparticipatie 0-3 jaar	35.2	42.4		36.0	35.3	
13-14-15 jaar op basisschool	26.2	19.2		24.3	23.8	
Drop out %	45.3	45.2		45.9	45.9	
Analfabeten %	3.9	3.6		3.8	4.2	
Schoolbussers %	11.4	12.4		4.6	4.6	
Gem. Inkomen werkende **	2273	2646		2086	2066	
Gem. huishoudinkomen **	3451	3701		2970	2752	
Werkloos %	16.9	15.8		18.7	19.9	
Jeugdwerkloosheid	32.7	33.7		31.1	35.7	
Langdurig werkloos	-	49.1		-	47.9	
Economische afhankelijkheid	179	182		200	202	

** Inflatie 1992-2001 = 24.6 %

Vervolg profiel Steenrijk zone 6o oppervlakte 1.05

	Curaçao 1992	Curaçao 2001	Curaçao 2011	Steenrijk 1992	Steenrijk 2001	Steenrijk 2011
% tijdelijke baan	26.3	20.7		25.2	23.3	
Tijdelijke baan - vaste baan ratio	35.8	26.2		33.7	30.4	
% werkgevers	7.7	9.2		5.9	5.6	
% losse jobs	10.3	7.4		8.2	8.6	
% onderstandtrekkers	6.3	8.2		7.7	9.8	
% met bus naar werk	16.8	15.4		19.9	20.9	
Groei/afname met bus naar werk	-	- 1.4		-	1.0	
Aantal bewoonde woningen /km	-	115		-	1430	
Gemiddelde woonbezetting	3.5	3.0		3.2	2.9	
Oppervlakte woning	-	125.9		-	114.9	
Leegstand per 100 bewoonbare	-	8		-	5	
% slechte woningen	8.3	5.4		3.8	2.6	
Aantal huur per 100 eigendomswoning	44	44		68	63	
Gemiddelde huurprijs	364	475		226	265	
Huishoudinkomen huurders huurwoningen	-	3001.3		-	2161.7	
Aanwezigheid score basisvoorzieningen	5.8	5.8		5.9	6.0	
Aanwezigheid score luxe voorzieningen	-	6.0		-	5.6	
% autobezit per 100 HH	102	101		82	75	
% vrouwelijke hoofd HH	34.7	39.6		46.9	50.1	
% meergezins HH	9.6	8.0		10.9	9.4	
% eenouder met kinderen < 18 jaar	10.5	7.8		11.0	7.2	
% eenpersoonshuishoudens	15.7	20.7		19.1	24.5	

Resultaten Steenrijk gebaseerd op Census 1992 en 2001 (e.a.)

- Substantiële vermindering bevolking sinds 1992 (24,7%);
- Laag percentage eigendomswoningen (37%);
- Lichte daling gemiddelde huishoudgrootte sinds 1992 (0,3%);
- Zeer hoog percentage vrouwelijk hoofd HH in 2001 (50,1%);
- Hoog percentage tienermoeders; (9,9%);
- Zeer hoog percentage autochtonen (op Curaçao geboren) (88,0%);
- Daling sexratio sinds 1992 (125 naar 119)
- Lichte groei 'vergrijzing' gedurende periode 1992-2001 (3%)
- Relatief actieve deelname jongeren aan uitgaansleven
- Relatief laag opleidingsniveau (24,1%) doch sterke stijging sinds 1992 (+8,3%)
- Hoog percentage 'drop-outs' (45,9%)
- Substantieel percentage onderstandtrekkers (9,8%);
- Relatief Lage gemiddelde inkomen per werkende (2066)
- Lage gemiddelde huishoudinkomen (2752)
- Hoog percentage economische afhankelijken (202)
- Relatief hoog percentage werkloosheid (19,9%)

Dankwoord

Het Ministerie van Sociale Ontwikkeling, Arbeid en Welzijn wil hier een woord van dank uitspreken aan een ieder die op welke wijze dan ook een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van dit buurtprofiel. De bijdrage van de wijkvertegenwoordigers zijn in deze van onschatbare waarde geweest.

In het bijzonder gaat onze dank uit naar:

De Bewoners van de Zone Steenrijk

Mw. Maria Salas

Mw. Ursula Spanner-Dambruck

Mw. Maurien Da Costa-Niles

Mw. Shannon Gonzalez

Mw. Elmslie Zimmeman

Marjorie v. Utrecht-Goeloe

Dhr. William poppen

Dhr. Leonard Eaymound

Dhr. Ronald Clements

Dhr. Noël Domacassé

Dhr. Ethsel Lunkers

Dhr. Jaime José

Dhr. Javier Adams

Dhr. Dhr. Johan Susanna

Bronvermelding (Meest belangrijke)

- W.E. Renkema: Het Curaçaose Plantagebedrijf
- Janga L: De Ontstaansgeschiedenis van onze Wijken
- Dolf Huijgers/Lucky Ezechiëls: Landhuizen van Curaçao en Bonaire
- F.E. Gibbes/N.C. Kenepa/M.A. Scriwanek: De Bewoners van Curaçao...
- Reda Sosial: Pobresa, Ban Atak'e
- Ursula/ Wallé SKC: Buurtmonitor 2007
- CBS Census 1992 en 2001
- CBS Huishoudens in de Nederlandse Antillen
- CBS Leefsituatie in achterstandsbuurtten
- Weeber/Witteveen: o.a. Urgentieplan Buurt
- De Encyclopedie van de Nederlandse Antillen
- Internet: The Wikipedia Encyclopedia etc

Colofon

Buurtprofiel Steenrijk

Teksten:

Community Curaçao

In opdracht van:

Ministerie SOAW

Foto's:

Community Curaçao

Ariadne Faries

Grafische vormgeving:

Ariadne Faries

Print/Distributie:

Ministerie SOAW

Informatie:

Ministerie SOAW

Sector Familie en Jeugd

Apna gebouw 5e verdieping

Tel: 466 93 43

MINISTERIE VAN
**SOCIALE ONTWIKKELING, ARBEID
EN WELZIJN**